

Yttrande på remiss av Kultursamhället - utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58)

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden antar förvaltningens yttrande som sitt eget.

Sammanfattning

Kultur- och fritidsförvaltningen anser att betänkandet till stor del uppfyller syftet att utveckla kultursamverkansmodellen så att den i högre grad kan bidra till kultur i hela landet och till att de nationella kulturpolitiska målen uppfylls. De farhågor och positiva effekter Falu kommun ser i kultursamverkansutredningen kan sammanfattas i följande:

- Lagen med syfte att minska statlig detaljstyrning ger möjlighet till lokal specialisering, men det torde kunna föra med sig en risk att bredden av kulturupplevelser går förlorad.
- Att öppna för nya konst- och kulturområden är i grunden positivt, men viktigt att staten fortsatt står för en tydlig definition av kultur som kommunerna kan lita sig mot vid egna ställningstaganden.
- En fördelning av bidrag på historiska nyckeltal kan hindra nya infrastruktursatsningar och där bör möjlighet till revidering arbetas in i förslaget.
- Fokus på verksamhet och effekt snarare än visionära dokument i likt de traditionella kulturplanerna är positivt såväl ur ett administrativt hänseende som för medborgarnas tillgång till kultur.
- Att kräva konstnärlig frihet vid statlig finansiering är positivt. Dock får inte uppföljningen ge en alltför stor administrativ börda.
- Samlandet av kommunala bidrag i en ”kulturpåse” kan leda till interna konflikter, men också ökad samverkan inom kommunerna. Önskvärt är att de statliga medlen kommer med någon indikation på fördelning mellan de olika kulturpolitiska målen. Ett önskemål är också att bidragen fördelas över en längre period med fokus på effektuppföljning snarare än årlig ansökan.
- Behovsanpassade dialoger med gemensamma utmaningar som incitament är positivt för fortsatt samverkan och utveckling mellan kommuner och regioner.

Skapa förutsättningar för utveckling med ny lag

Även om syftet är att minska den statliga detaljstyrningen ger det utökade möjligheter för samverkan mellan kommun och region att istället för fokus på regionala kulturplaner skapa större frihet att fokusera på utveckling inom områden relevanta för den enskilda kommunen. Det positiva är att det ger kommunerna möjlighet till specialisering som kan ge kvalitativa fördelar för den eller de områden där fokus läggs. En farhåga kring lagförslaget är att det riskerar urholka vissa kulturområden till förmån för andra, och bredden av kultur riskerar att gå förlorad. Det regionala uppdraget borde vara att se till en regional bredd snarare än en totalleverans från varje enskild kommun.

Öppna för nya konst- och kulturområden

Att öppna upp för nya konst- och kulturområden är positivt och kan främja för såväl utövare som för publik. Här finns en möjlighet att nå nya målgrupper. Dock finns en farhåga att fördela medel till helt nya områden, om dessa inte tydligt gör det möjligt att bedöma verkshöjd i utövandet. Det är vår bild att det för kommunerna är viktigt att staten fortsatt kan förmedla en tydlig bild av vad kultur är och vilka områden som innefattas. Detta är ett viktigt stöd för den enskilda kommunen vid till exempel bidragsgivning till ideella kulturföreningar där en tydlig gränsdragning är nödvändig.

Förenkla planerna och fördelningen av stadsbidraget

En statlig efterfrågan av regionala kulturplaner som fokuserar faktisk verksamhet är en efterlängtd utveckling mot de mer visionära kulturplaner som efterfrågas idag, och som ibland blir mer av en skrivbordsprodukt än konkret samhällsnytta. Möjligen tappar man viss regional politisk förankring då kulturplanerna antas politiskt.

En fördelning av bidrag på historiska nyckeltal som betänkandet föreslår kan i viss mån bromsa satsningar och ge försämrade utvecklingsmöjligheter för den kulturella infrastrukturen. Här behövs en möjlighet till översyn av nyckeltal för att undvika stagnation.

Krav på respekt för konstens frihet

Den konstnärliga friheten är en prioritering för Falu kommun, vilket gör att vi ser positivt på lagförslaget att stadsbidrag till kulturverksamhet ska garantera att kulturellt skapande och kreativa processer fredas från politisk styrning. Dock är det önskvärt att den dokumentation som krävs inte är alltför omfattande så att det blir en alltför tung administrativ börda.

Samla bidragen till kommunerna och stöd samverkan

Att samla de kommunala bidragen för till exempelvis kulturskola, skapande skola och bibliotek i kulturpåsar låter som en enkel lösning för staten och en administrativ lättnad för kommunerna, men den kan bli besvärlig för kommunerna att hantera vid intern fördelning. Det kan leda till ökad

samverkan inom kommunerna, men beroende på kommunernas indelning i nämnder och förvaltningar riskerar en samlad pott att leda till interna stridigheter i kommunen när medlen ska fördelas. En lösning skulle kunna vara att medel från staten kommer med vissa indikatorer om fördelning mellan satsningar baserade på de kulturpolitiska målen. Ett önskemål är också att bidragen fördelas över en längre period med fokus på effektuppföljning snarare än ansökan.

Den utökade möjligheten till behovsbaserad samverkan genom långsiktiga satsningar ser vi som ett positivt tillskott och kan ge nya utvecklingsmöjligheter för såväl kommuner som regioner.

Dialogformer och kultursamhällets fortsatta reformbehov

Kulturpolitiska dialoger i Falun kommun är idag fungerande. Även inom regionen har det fungerat då det finns tydliga syften med dialogen, vilket talar för att förslaget om behovsstyrning är positivt. I Dalarna har vi positiva erfarenheter av framtagande av ett gemensamt bibliotekssystem för alla kommuner i länet; en gemensam utmaning där en samordnad lösning ger effekt för samtliga kommuner och medborgare.

Fortsatt nationella politiska dialoger där kommuner bjuds in att delta är positivt om man strävar efter en sammansättning av deltagare som ger en representativ bild av hela landet. Dessa dialoger bör ligga till grund för fortsatta reformer av kultursamhället, till exempel de frågor som lyfts i utredningen gällande översyn av plan- och bygglagen, enprocentregeln, användandet av arkitekturpolicyer och barnens möjlighet till kultur och estetiska läroprocesser i skolan.

Bilagor

1. Brev med remiss av Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58)
2. Kultursamhället - utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun SOU 2023:58

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen

Ulrika Forssell
T f förvaltningschef

Sara Hedström
Sektionschef kultur och världsarv

Karin Hane
Bibliotekschef

Joakim Lindblad
Sektionschef ung kultur och folkbildning